

ЦАР ДРОЗДОБРАД

Един цар имал една-едничка дъщеря. Тя била неизказано хубава. Ала била горделива и голяма присмехулка. Много знатни момци искали да се оженят за нея. Но тя все не ги харесвала. На всички се присмивала.

Веднъж царят поканил на гощавка най-видни момци от близки и далечни страни. Наредили се един до друг млади царе, князе и боляри. Царят повел дъщеря си да си избере мъж измежду тях.

Ала никой не бил по сърце на младата царкиня. Тя на всекиго намерила за какво да се присмее. Един бил много дебел и тя казала: „Този прилича на винена бъчва.“ Друг бил много тънък. За него рекла: „Този се изтънил като сламка. Да духне вятър, ще го пречупи.“ Трети бил нисък-дребен. И на него се присмяла: „Този е цяла овча опашка.“ Четвърти изглеждал бледен. Щом го погледнала, избъбрала: „Гледай него, за смъртта не питай!“ Пети се усмихвал, здрав и румен. И за него рекла: „Този пък се засмял като цвекло на слънце!“

Шести я посрещнал малко поприведен. Тя минала край него и казала: „И това криво дърво иска небето да стига!“

Най-много се смяла царската дъщеря на един млад цар. Брадата му била така подрязана, че приличала на дроздова човка. Щом го видяла, тя извикала:

– Охо, и ти ли, царю Дроздобраде, си пристигнал в бащини ми двори? Ще чакаш много! По-добре иди подсвиркай из трънаците с другите дроздове и си лови мушички. Мене мъчно ще хванеш!

Засмели се другите момци. Някои почнали да се шегуват:

– Честито, царю Дроздобраде! Хубаво име ти даде царкинята!

Гледал, слушал старият цар как дъщеря му се надсмивала над знатните момци. Разгневил се и извикал пред всички:

– Спри, дъще! Който много избира, ще примира. Заклевам се, че ще те омъжа за първия бедняк, който се спре пред вратата ми!

Като минали два дни, пред царските порти се спрял окъсан скитник. Той пеел песни и събирал милостиня.

Запял скитникът под царските прозорци. Чул го царят. Пратил да го доведат в неговата стая. Повикал да дойде и царската дъщеря.

Влязъл скитникът, поклонил се и рекъл:

– Какво ще заповядаш, царю честити?

– Попей ни! – рекъл царят.

Запял скитникът.

Като свършил песента, поклонил се и протегнал ръка за милостиня.

Царят хванал ръката му, стиснал я и казал:

– Ти пееш много хубаво, момко. Заслужваш голяма награда. Ще ти дам дъщеря си за жена.

– Що думаш, татко! – извикала царкинята. – За просяк ли ще омъжиш едничката си дъщеря?

Царят отговорил:

– Връщане няма! Аз клетва дадох, че ще те омъжа за първия бедняк, който се спре пред моите порти. Сега ще изпълня клетвата си. Пригответи се за венчавка!

Царят пратил да повикат свещеник и още същия час венчали царската дъщеря за певеца.

След венчавката бащата казал на дъщеря си:

– Ти вече не можеш да останеш в двореца. Върви, където щеш със своя мъж!

Бедният певец хванал за ръка царската дъщеря. Извел я из двореца. Ще – не ще, тя тръгнала пешком с него.

Като вървели, що вървели, стигнали голяма гора.

Царската дъщеря се спряла и попитала:

– Чия е тази просторна гора?

– На цар Дроздобрад – отговорил певецът.

Царкинята заплакала и рекла:

– Ех, да бях взела цар Дроздобрад, нямаше да се скитам немила-недрага!

И тръгнали пак. Стигнали широка ливада.

Царската дъщеря попитала:

– Чия е тази хубава ливада?

– На цар Дроздобрад – отговорил певецът. – Всички тия места наоколо са все негови!

Царската дъщеря пак заплакала и рекла:

– Да бях взела цар Дроздобрад, моя щеше да бъде тази ширна ливада! Това ми се пада, защото бях толкова горделива!

Вървели, що вървели, стигнали в голям град. Царската дъщеря пак попитала:

– Кой цар царува в този хубав град?

– Цар Дроздобрад.

Отново заплакала царската дъщеря и рекла:

– Да бях се омъжила за цар Дроздобрад, сега царица тук щях да бъда! Нямаше да се скитам немила-недрага!

Този път певецът не се стърпял. Рекъл ѝ:

– Слушай, жено! Не ми харесва, дето ти току съжالياваш за цар Дроздобрад. Изглежда, че никак не си доволна от мене и желаяеш друг мъж.

Царската дъщеря нищо не отговорила.

Вървели пак какво вървели, стигнали до мъничка и ниска къщичка.

Царската дъщеря попитала:

– Чия е тази схлупена къщурка?

Певецът отговорил:

– Това е моята къщичка. Тук ще живеем.

Царската дъщеря се привела, та влязла през ниската портичка в схлупената къщурка.

– Къде са слугите? – попитала тя.

– Слуги ли? Че защо ни са? – казал певецът. – Нямаме ли ръце? Сами ще работим. Хайде, запали огъня, че сготви нещо за вечеря! Много съм изгладнял!

Царската дъщеря гледала като смаяна.

– Какво гледаш така? – казал певецът. – С гледане работата се не върши. Наклади* огъня, пък аз ще извадя от торбата малко леща – да сготвиш.

– Аз не зная как се кладе огън – рекла царската дъщеря. – Никога не съм работила.

– Добре, аз ще го наклада, пък ти очисти лещата.

– Че как се чисти?

– И това ли не знаеш?

– Не зная.

Певецът сам стъкнал огъня и сготвил лещата. Царската дъщеря сложила сиромашката трапеза. И двамата хапнали сладко-сладко, защото били много огладнели.

* Натрупвам дърва, за да ги запая; запалвам огън.

На сутринта певецът събудил рано царската дъщеря. Показал ѝ как да разтреби и ошета из къщи. После тя сама стъкнала огъня и сготвила лещена чорбица.

Ден-два живели те така. Прекарвали с какво да е. Ала каквото имало за ядене вкъщи, свършило се. Тогава певецът казал на царската дъщеря:

– Жено, стига вече почивка! Сега трябва да се заловим за работа. Не бива да стоим със скръстени ръце. Трябва да си изкарваме прехрана. Аз ще сека върбови пръчки, ти ще плетеш кошници.

Мъжът насякъл върбови пръчки. Почнала царската дъщеря да плете кошници. Плела, какво плела, оставила пръчките и рекла:

– Не мога да плета повече. Протриха ми се ръцете.

– Виждам – казал певецът. – Тази работа не е за тебе. Ще ти взема чужди къдели да предеш.

Той донесъл къдели. Показал на царската дъщеря как се преде и тя се заловила за работа. Но тънките нишки порязали нежните ѝ пръсти. Тя оставила къделите и рекла:

– И това не мога. Намери ми друга работа!

– Видиш ли? – казал певецът. – За нищо те не бива. Не си ти жена за мене. Излъгах се много. Но ще те опитам за още една работа. Ще купя грънци – да продаваш на пазара. От това по-лесно няма. Пък и добри пари може да се спечелят.

– Ах, Боже мой! – извикала царската дъщеря. – Как ще отида грънци да продавам! Ами ако ме види някой от нашето царство? Къде ще се дяна от срам?

– Нищо срамно няма, жено. Прехрана изкарваш.

Нямало що. Трябвало да отиде.

Купил мъжът грънци. Стоварил ги сред пазара. Оставил царската дъщеря да ги продава.

Натрупали се купувачи. Разграбили стоката. Всеки искал да си купи гърне от хубавата продавачка. Никой не се пазарил. Каквата цена искала продавачката, такава давали купувачите.

Царската дъщеря спечелила много пари. Върнали се вкъщи. Похвалила се на мъжа си. А той рекъл:

– Потръгна ти в работа. Като изхарчим спечелените пари, пак ще идеш да продаваш грънци на пазара.

Минало се, какво се минало, мъжът пак купил грънци. Стоварил ги сред пазара и оставил жена си да ги продава.

Почнали да се групат купувачи. Но в това време се задал пиян конник, врълетял с коня в грънците и ги строшил на късчета.

Заплакала царската дъщеря. Занареждала:

– Ами сега? Ами сега? Как ще кажа на мъжа си? Отидоха ни парйците.

Тя се върнала плачешком вкъщи. Разказала на мъжа си какво я сполетяло.

А той се разсърдил и извикал:

– Видя ли? И за това те не бива. Така ли се вардят грънци? Недей плака сега! Плачът няма да ти помогне. Ами утре ще те заведе в царския дворец. Там имам познат готвач. Ще го помоля да те вземе да му миеш съдините в готварницата. Поне за тебе ядене ще изкарваш.

На другия ден царската дъщеря постъпила на работа при готвача. Тя отивала сутрин рано. Работела цял ден. Вечер късно се връщала при мъжа си. Готвачът я карал да върши най-тежката работа. За заплата ѝ давал остатъци от храната. Тя ги събирала в едно гърненце и вечер ги носела вкъщи та вечеряла с мъжа си.

Една вечер в двореца уредили голямо тържество. Щяла да пристигне годеницата на младия цар. На другия ден трябвало да стане сватбата.

Навред запалили свещи. Почнали да пристигат знатни гости, едни от други по-пременени. Засвирили свирачи.

Слугинята на готвача взела своето гърненце, напълнила го с остатъци от храна и тръгнала да си отиде. Но като чула свирачите, рекла да надзърне в голямата стая, дето се събирали гостите.

Тя стигнала до вратата. Спряла се настрана. Домъчняло ѝ. „Ех – рекла си тя, – едно време и аз живеех в такива палати, а сега мия нечисти съдини и се храня със залъците, които остават от царската трапеза. Но сама съм си виновна.

Ако не бях тъй горда и надменна, не щях сега да ходя като просякиня!“

Насълзили се очите на нещастната слугиня.

В това време излязъл младият цар, облечен със златни дрехи. Щом видял хубавата слугиня, той я хванал за ръка. Искал да я заведе при гостите и да потанцува с нея.

Слугинята се дръпнала уплашена. Тя познала, че младият цар бил същият оня цар Дроздобрад, който искал да се ожени за нея, а тя му се надсмяла.

Царят я догонил и насила я завел при гостите. Тя се дръпнала пак да се изкопчи от ръката му и изтървала гърненцето.

Разляла се гозбата. Разсмели се гостите. Клетата слугиня потънала в земята от срам.

Тя се спуснала да избяга към вратата. Ала младият цар я настигнал при стълбата. Хванал я кротко за ръката. Рекъл ѝ:

– Не бой се, царска щерко! Свършиха се вече твоите мъки и неволи. Аз съм същия дрипав певец, който живее с тебе в схлупената къщурка. От обич към тебе се преоблякох в просяшки дрехи. Пияният конник, който строши грънците на пазара, бях пак аз. Всичко това направих, за да сломя твоята гордост и да те накажа за твоето присмехулство.

Царската дъщеря заплакала и рекла:

– Прости ми! Много съм виновна пред тебе. Не съм достойна да бъда твоя жена!

– Не плачи – отговорил младият цар. – Всичко се мина. Всичко ще забравим. Ти изкупи вината си. Отсега започва нашето щастие. Тази вечер ще отпразнуваме весело нашата сватба. В двореца на баща ти само се венчахме, а тук ще се веселим!

Царската дъщеря не вярвала на очите си. А царят извикал:

– Хей, царедворки! Елате при царицата! Заведете я в нейните покои и я облечете в сватбена премяна!

Облекли царската дъщеря. Явила се при гостите. Почнали да я поздравяват. Царят дал знак. Влязъл бащата на царската дъщеря, който бил от по-рано поканен. Тя се хвърлила на шията му и заплакала от радост.

Засвирили свирачите и три дни и три ноци не млъкнали. Всички гости яли, пили и се веселили за здраве и щастие на младоженците.

